

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

ŞİİRSEL ADALET

Merve BALCI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

ŐİRSEL ADALET

Merve BALCI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

Merve BALCI tarafından hazırlanan "Şiirsel Adalet" başlıklı bu çalışma, 21.06.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

[İ m z a]

Doç. Zühal BAYSAR BOERESCU (Başkan)

[İ m z a]

Prof. Necla RÜZGÂR KAYIRAN (Danışman)

[İ m z a]

Yrd. Doç. Ersan OĞAK (Jüri)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

[İ m z a]

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

21.06.2017

[İmza]

Merve Balcı

YAYINLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanması zorunlu metinlerin yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**
(Bu seçenkle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, tezinin arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir.)
- Tezimin/Raporumun 23.06.2020 tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**
(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı ve ya tamamının fotokopisi alınabilir)
- Tezimin/Raporumun tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum, ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**
- Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

23 /06 / 2017

(İmza)

Öğrencinin Adı Soyadı

Merve Bakı

ÖZET

BALCI, Merve. Şiirsel Adalet, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Şiirsel adalet, kötünün ilahi denebilecek bir şekilde cezalandırılıp, masum olana da hakkının teslim edilmesi olarak ifade edilir. Şiirsel adalet, aynı zamanda bir kişinin yaptığı herhangi bir kötülükten sonra aynı yolla kendisinin de zarar görmesidir. Örneğin, bir teröristin hazırladığı bomba ile ölmesi gibi.

Bu konun sanattaki görünüşü daha çok sanat eserlerinin kayıp adaletin tecellisi biçiminde karşımıza çıkar. Sanat adaletin büyük ölçüde yerini bulduğu imgeler üretir. Adaletin tecellisi bazen bir doğa parçası, bazen bir mimari, bazen felsefi bir metin, bazen ise bir elma türü olarak karşımıza çıkar.

Bu çalışma, tüm olumsuzluklara rağmen evirilmeyi, dönüşümü, irade ve inançla birçok durumun üstesinden gelebilmenin arayışındadır.

Anahtar Sözcükler

Şiirsel Adalet, Dönüşüm, Evirmek, İrade, İnanç, İlahi Adalet

ABSTRACT

BALCI, Merve. Poetic Justice, Master Graduate Thesis, Ankara, 2017.

Poetic justice is punished in such a way that the wicked may try the divine, the innocent is also referred to as the delivery of the right. Poetic justice is also the same way that someone is harmed after any evil that one has done. For example, a terrorist dies with a bomb he has prepared.

The appearance of this subject in general comes out in the form of the artifacts of lost justice. Art produces imperatives that are found in great measure of justice. Transgression of justice sometimes comes as a piece of nature, sometimes an architecture, sometimes a philosophical text, and sometimes an apple. Despite all the negativities, this study is seeking to be able to come from many situations with evolution, transformation, will and belief.

Key Words

Poetic Justice, Transformation, Evolution, Will, Faith, Divine Justice

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
RESİMLER DİZİNİ	vi
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM :BİREYSEL DİRENİŞ	3
2.BÖLÜM: TOPLUMSAL DİRENİŞ	12
3.BÖLÜM: DOĞANIN DÖNÜŞÜMÜ	18
SONUÇ	22
KAYNAKÇA	23

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1: Merve Balcı, “Mimlenmek 1”, Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2016.

Resim 2: Merve Balcı, “İç İçe”, Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016.

Resim 3: Merve Balcı, “Mimlenmek”, Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2016.

Resim 4: Merve Balcı, “Mimlenmek 2”, Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2017.

Resim 5: “Äpfel” (1912 bis 1960er Jahre) vonKorbinianAigner.

Resim 6: Merve Balcı, “Direniş”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016.

Resim 7: Hannah. Ryggen, “Ethiopia”, Dokuma Halı.

Resim 8: Merve Balcı, “Olumsuzluğun Olumluluğu 2”, Kavramsal Çalışma, 2017.

Resim 9: Merve Balcı, “Direniş”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016.

Resim 10: Merve Balcı, “Olumsuzluğun Olumluluğu”, Kavramsal Çalışma, 2017.

Resim 11: Merve Balcı, “Olumsuzluğun Olumluluğu 1”, Kavramsal Çalışma, 2017.

Resim 12: Merve Balcı, “Direniş”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016.

Resim 13: Merve Balcı, “Direniş”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016.

Resim 14: VandyRattana, “Bomba Gölleri”, Dijital Fotoğraf, 2005.

Resim 15: Merve Balcı, “Bir Tavır Biçimi”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016.

Resim 18: Merve Balcı, “Olumsuzluğun Olumluluğu 2”, Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2017.

GİRİŞ

Neden adalet değilde şiirsel adalet? Bugünün dünyasında adalet mümkün olabilir mi? Yeryüzünde insanlığa karşı bir suç işlendiğinde suça karşı bir evrensel tepki oluşturulabilir mi? Kuşkusuz adaletten bahsetmek çok zordur. Bu durumda adaletin kendisi değilde adaletin şiirseli mi gelir? O halde şiirsel adalet nedir diye sorabiliriz.

Şiirsel adalet, Cambridge deyimler sözlüğünde genel anlamıyla şöyle açıklanmıştır; kötü ahlakın cezalandırılıp iyi ahlakında ironik şekilde ödüllendirilmesi olarak ifade edilir. Bunun yanı sıra bir kişinin yaptığı herhangi bir kötülükten sonra aynı yolla kendisinin zarar görmesidir. Örneğin, bir endüstricinin havayı kirletmeye sebep olması ile akciğer kanserinden ölmesi ya da bir teröristin kendi bombası ile patlayarak ölmesi şeklinde geçen şeyler vardır. Belki şiirsel adaleti anlamak için edebi örneklerle başvurmak her zaman yolumuzu daha aydınlık kılabilir, ya da yolumuzu kolaylaştırabilir. Mesela Romeo ve Juliet, Cinderella, Bülbülü Öldürmek, Kral Lear eserlerindeki gibi. Yukarda ki edebi örneklerde de görüldüğü üzere her çağın kendine özgü bir adalet kırılması vardır. Muhtemelen her çağın insanları yaşadıkları çağda adaletin tecelli etmemesinden şikâyetçi olmuş ve hatta bu durumun verdiği çaresizlikten karamsar olabilmıştır.

Yüzyıllar içinde teknolojinin yaşam tarzımızı tümünden değiştirmesine karşın, adaletle ilgili temel sorunların hala farklı şekillerde devam ettiğini söyleyebiliriz. Ancak yaşanan kötü şeye rağmen umuttan bahsetmek insan olarak hepimizin yükümlülüğü gibi görünmektedir.

Bu çalışma, şiirsel adalet kavramını ele alırken ve örneklendirirken olumsuz durumların nasıl olumluya dönüştüğünü görmeyi ve göstermeyi amaç edinmektedir. Örneğin, doğanın zarar gördüğünde nasıl bir dönüşüme uğradığını ya da insanların, ya da binaların... Sanat, gerek kişisel çalışmalar gerekse de örnek gösterilecek sanat eserleri adaletin şiirsel yolla tecellisini göstermesi üzerine inşa edilecektir.

1.BÖLÜM

BİREYSEL DİRENİŞ

Evrenin var oluşundan bu zamana yeryüzünde sayısı bilinmeyecek çoklukta haksızlıklar,sayısını söylemekten utanılacak kadar katliamlar yaşamımızın içindedir. Hiyerarşinin verdiği destek ile güçlü olanın ya da çoğunlukta olanın her durumda haklı olduğu, güçlü olanın her zaman galip geldiği, insanlar âleminde olduğu kadar yeryüzünde var olan tüm canlı varlıkların dünyasında gözle görülür örneklerle doludur. Belki çok eski zamanlara durup bir bakmak gerekir. Çünkü bugünün karmaşık dünyasında anlaşılmaz gibi görünen en temel insan hakları geçmişin yalın ilişkileri içerisinde daha iyi anlaşılabilir. Örneğin; Spinoza'nın bulunduğu toplumdaki farklı bir düşünce yapısına sahip olmasından ötürü dışlanması aklımıza gelir.

Resim 1: Merve Balci, "Mimlenmek 1", Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2016

Bugün sosyal dışlanma şu sözlerle tanımlanır; sosyal dışlanma, sosyal bütünleşmenin karşıtı olarak ele alındığında, sivil, politik, ekonomik ve sosyal vatandaşlık haklarından mahrum olma-edilme durumudur(A.Walker, C.Walker, 1997, s.8).

Dünyanın en eski ceza yöntemlerinden biri belki de toplumsal dışlanmadır. Ve pek çok birey farkında olmadan toplumsal öğrenmişlikler sebebiyle bir başka

bireyin toplumdaki dışlanmasına sebep olur. Toplum tarafından ipnotize olan tüm duygu ve düşünceler öğretilmişliklerinin kontrolü altına girer. Toplumda ipnotize olan bireyi şöyle açıklar;

Freud, bireyin kendisinden büyük bir gücün varlığının bilinci içinde yaşar, dolayısıyla otoriteye inançla bağlı olduğu kadar hoşgörüsüzdür. Güce saygı duyar, bir çeşit güçsüzlük belirtisi diye baktığı iyilikçi davranışların fazla etkisinde kalmaz. Üstün bildiği kişilerde aradığı, güçlülük, hatta zorbalıktır. Egemenlik ve baskı altına alınmayı, efendisinden korkmayı ister. Gerçekte düpedüz tutucu karakter taşır, tüm yenilik ve ilerlemelerden enikonu nefret eder, geleneğe karşı sınırsız saygı duyar.

Resim 2: Merve Balcı, "İç İçe", Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016

O halde diyebiliriz ki toplumla iç içe yaşarken büyük çoğunluktan farklı düşünmek aykırı olmak demektir. Bu da belki zamanla belkide çok keskin bir şekilde toplumun dışına itilmek anlamına gelecektir. Çünkü çoğunlukla uyum daha kolay görüldüğü için kolayı seçtiğimizden bahsedebiliriz (Freud,2015, s.34). Kaçımız arzu duyduğumuz şekilde düşünme ve davranma özgürlüğüne sahibiz? Herhangi bir gruptan, arkadaş ortamından ya da örneklerini çoğaltabileceğimiz küçük ya da büyük toplumsal gruplardan dışlanmışlık durumunda ağır depresyonlar, karakterimizi zedeleyecek derecede özgüvensizlikler ve buna benzer psikolojik travmalar yaşarız. Dışlanmışlık,

sınır dışı edilmişlik kavramları üzerine bildiğimiz toplumsal öğretileri yıkmak ile mücadele etmeye başlayabiliriz.

Bardağın boş sandığımız yanı ihtiyaç duyduğumuz kendimizi bulacağımız kısmı olamaz mı?

Tam da o boşlukta özgürlüğümüzü bulabilir miyiz? Frank Vivo'nun yazmış olduğu bir denemesinde geçen diyalogdaki gibi;

Resim 3: Merve Balcı, "Mimlenmek", Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2016

Bir adam, "Bizim için en mühim şey atalarımız ve onların kim olduğudur" dedi. "Aşireti belirsiz adama şüpheli gözle bakılır." Yanında oturan yaşlı adam derhal söze atıldı. "Hayır, mühim olan senin dünyada ne yaptığın, dedelerinin kim olduğu değil. İyi ile kötü arasında seçim yapması gereken sensin (Vivo, 2003, s.57).

Yaşlı adam ile yapılan karşılıklı diyalogda, yaşlı adamın savunduğu fikre inanmak ve toplumsal bir varlık olan insanın bu tür görüşleri savunması ve yaşaması bir amaca hizmet etmekle beraber cesaret gerektirmez mi?

Toplum, bireylerin birbirine karşı çeşitli ödev ve yükümlülüklerinin olduğu ahlaki bir düzendir. Dışlanma ise bu ahlaki düzenden kopma sürecidir.

Düzensizden kopma süreci özgürlüğe giden bir yol olabilir. Bu tarz bir özgürleşme biçimini Cioranşöyle açıklar;

Özgürlüğümüze yeniden kavuşmak istersek, bu bize, duygum yükünü atmaya, dünya karşısında artık duyularla hareket etmemeye, bağlarımızı koparmaya mal olur. Oysa her duyum, acı ve zevk, hüznün ve sevinç bir bağıdır. Sadece kendi boşluğuna alışan, varlık ya da nesnelere, bütün ilişkilerden arınmış zihin özgürleşir.

Resim 4: Merve Balcı, "Mimlenmek 2", Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2017

Keşiflerimizin hemen hemen tümünü öfkelerimize, dengesizliğimizin azıtmasına borçlu olduğumuzu ifade eden Cioran, eylemleri yüzünden lanetle cezalandırılan öfkeli kişi, sırf çıldırmış, saldırgan olarak geri dönmek için doğasını zorlar ve kendini aşar diye devam eder. Metafizik bir yaşama can atarsam kimliğimi koruma imkânım ortadan kalkar ondan kalan en küçük kalıntıyı dahi tasfiye etmem gerek; ama tersine, tarihsel bir rol üstlenerek maceraya atılırsam, bana düşen iş kendimi havaya uçuruncaya kadar yeteneklerimi azdırmaktır. Görünüşüne bağlı olan öfkeli insanın cesareti kırılmaz, yeniden başlar ve direnir, acıdan kaçamaz çünkü. Başkalarını yitirmek için çabalar mı? Çabalarsa da kendi yıkımına ulaşmak için yaptığı bir yol olur bu diye devam eder (Cioran, 2015, s.14-15).

E.M Cioran'nın bu sözleri bize Saponaza ve Korbinian Aigner'ianımsatır.

Çetin Balanuye, "Spinoza: Bir Hakikat İfadesi" kitabından edindiğim bilgilere göre; Spinoza, 1632 yılında Hollanda'da Yahudi bir ailede doğup, Yahudi inanç ve gelenekleri içinde yetiştirilmiştir. Musevi inancının temellerine yönelik giderek belirginleşen eleştirel düşünceleri nedeniyle genç bir yaşta aforoz edilmiştir (Balanuye, 2012, s.18-17).

Steven Nadler, "Why Spinoza Still Matters" isimli makalede ise şunlar geçer; Spinoza'ya verilen bu ceza, topluluk tarafından verilen en ağır cezaydı. Herem adıyla da anılan bu ceza türü, Spinoza'nın "İğrenç sapkınlıklarından" ve "korkunç eylemlerinden" bahseder. Topluluğun liderleri, Spinoza'yı "birlikten kovduklarını, aforoz ettiklerini ve lanetlediklerini" ilan ettiler. "Tüm İsrail kabilelerinden kovulacak" ve "adı cennetten silinecekti" (Nadler, 2016, s.1).

Bahsettiğimiz Herem adında verilen bu cezanın metni şöyledir;

“Uzun zamandır şeytani görüş ve faaliyetleri bilinen Baruch de Spinoza'nın, bu şer yolundan dönmesi için ma'amad efendileri (cemaat tarafından yönetici olmaya layık görülenler), çeşitli yollar deneyerek onu ikna etmeye çalıştılar. Onu bu lanetli yoldan döndüremedikleri gibi aksine, her gün artan ve onun bu sapkınlığının düşünce ve eylemlerine yansıyan örneklerini ihbar eden, şahitliğine güvenilir ve bu şahitliği onun doğumuna kadar uzanan tanıklarca gelen ihbarların doğruluğu teyit edilmiştir. Bunlar araştırılıp yüce chachamim'in dikkatine sunulmuştur. Onların kararı ve onayıyla, bu adı geçen Espinoza, cemaatten çıkarılmalı ve İsrail halkının yurdundan sürülmelidir. Meleklerin gösterdiği yol ve velilerin emirleriyle, Baruch de Spinoza'yı cemaatten çıkarıyor, dışlıyor ve lanetliyoruz. Tanrı'nın inayeti ve bütün cemaatin kararıyla, kutsal emirlerdeki 613 kaidede yazıldığı gibi, onu Joshua'nın Jericho'yu men ettiği gibi cemaatten dışlıyor. Kanun Kitabı'nda yazdığı gibi Elisha'nın, lanetleyip cezalandırdıkları gibi lanetliyoruz. Onu gündüz ve gecede, onu uyuduğunda ve uyandığında, onu sokağa çıktığında ve evine döndüğünde lanetliyoruz. Tanrı onu kendisinden esirgemesin, ancak Tanrı'nın öfkesi ve kıskançlığı da onun üstüne olsun; Tanrı'nın laneti onu süründürsün, bu kitapta yazılan tüm lanetler onun üstüne olsun ve onun ismi Tanrı'nın Cennetin' de yer bulamasın. Kutsal Kitap'ta

anlatılan tüm lanetlerle Tanrı onu tüm Israiloğullarından uzak tutsun...

Metin şu uyarıyla sonlanıyordu;

Kimse onunla konuşmayacak, ona herhangi bir kolaylık sağlamayacak, aynı çatı altında ya da yakınında bulunmayacak ve dahası onun tarafından yazılan ya da hazırlanan hiçbir eseri okumayacaktır(D.Yalom, 2013, s. 208-209).”

Bir insanın toplumun dışına itilmesinin ve lanetlenmesinin en çarpıcı örneği Spinoza, nasıl oldu da dünyanın en önemli filozoflarından biri oldu. Acaba insanın kaybedecek hiç bir şeyinin kalmaması olabilecek en kötü duruma gelmiş olması, sonsuz bir özgürlüğünde beraberindemi getirir? Ki bu cesaret ve inanma biçimi onun lanetlenmesinin en temel sebebiydi. Dolayısıyla tamamen toplumun dışına itildiğinde artık söyleyeceklerini söylemesinden vazgeçmesi için hiçbir sebebi kalmamıştı. Bu kadar yalnızlığa ve sonsuz bir acıya terk edilen bir insanın dünyanın düşünme biçimine büyük bir etki yapmış olması hayatın şiirsel adaleti sayılmaz mı?

Resim 5: “Äpfel” (1912 bis 1960er Jahre) von Korbilian Aigner. Erişim Tarihi; 25.02.2017
Kaynak:<http://glasstire.com/2012.07.30/dispatches-from-documenta-apples-and-conspiracies/>

Bu noktada Korbilian Aigner’i de hatırlarız. 1885’de Almanya’da doğan Aigner, “KZ” elma türünü yetiştirerek hayatını sürdürmüş bir sanatçı, rahip ve aynı zamanda meraklı bir tarımcıdır. Korbilian Aigner ayinlerinde Nazi karşıtı

söylemlerde bulunan ve Adolf' un adıyla çocukları vaftiz etmeyen bir rahiptir. Alman ulusal bayrağı olan gamalı haçı kabul etmediği için, Bavarian köyü papazı Aigner'e para cezası kesilir ve hapse atılır.Nazi döneminde konsantrasyon kamplarında hayatta kalmaya çalışır. Sonrasında 1930'larda ulusal toplumculuğu açıkça eleştirdiği için sürgün edilir. Aigner bitkisel yaşam biçimi ile cezalandırılır. KZ Nazi konsantrasyonkamplarında gizli güvenliklerin gözaltındayken ağır derecede karaciğer enfeksiyonu kaparak ölüme

Resim 6: Merve Balcı, "Direniş", Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016

sürüklenirken kendisi ile mücadele veren Aigner, "Prussia'da ölmekten yana olmayacağını" kendi kendine söyleyerek belki de bu inançla hayatta kalmayı başarır. 1941'de Dachau'da rahiplerin kapatıldığı bir yere yerleştirilir. Aigner, kendisine verilen bu cezayı yaşam şekline dönüştürür. Direnişin adını verdiği Korbinian elmalarını, "KZ3" adını verdiği elma türü ile gönderme yaparak, soykırıma karşı hayatta kalmanın ve direnişin umudu olarak sembolleştirir.

Aigner'in bahçeciliğe ve meyve yetiştiriciliğine olan tutkusu onun aynı zamanda hayatta kalmasını sağlayan bir direnme aracına dönüşür. Aigner dört yeni elma çeşidi ortaya çıkararak yeni türler yaratmayı başarır. Aigner göz hapsinde olduğu her yıl toplama kampları için Almanca bir kısaltmayı ifade eden "KZ" terimini kullanarak elmaları KZ-2, KZ-3, KZ-1, ve KZ-4 gizlice adlandırır. Bugün sadece KZ-3 yetiştirilmektedir. 1980'den beri Korbinian elması olarak bilinmektedir.Aigner'in bu yeni elma aşuları soykırıma karşı

sanatsal bir direnişini yansıtır. Bu amaç çerçevesinde, Aigner KZ elmaları etkili bir şekilde modernliğin çöküşü olan holokost (Nazi Soykırımını) sembolize eder. Aigner, 1910'lardan 60'lara kadar 900 posta kartı boyutunda elma ve armutu yalnız veya çiftler halinde resmeder. Onun hayatta kalma çabasının sonucunda ortaya çıkan resimlere bugün sanat eseri olarak bakmaktayız. Bu çizimler dünyanın en önemli sanat sergilerinden sayılan bir Documenta'da sergilenir. Resimlerinin Documenta13'te sergilenmesinin yanı sıra, Dachau yeşilliklerinin olduğu yerde tüm acısıyla ayakta duran adaçayı, biberiye, maydanoz ve elma ağaçları ve şifalı bitkilerin büyüdüğü insanların görebileceği bir alana, Dachau anıt müzesinin hemen yanında araba satış ofisleri ve ofis binaları ile çevrili küçük bir yeşil alanda birisi onun onuruna yaşam hikâyesinin temsili bir göstergesi niteliğinde onun keşfettiği elma türlerinden birini eker. Bu bir anıt niteliğindedir(Documenta13, 2012, s. 96).

Resim 7: Hannah. Ryggen, "Ethiopia", Dokum Halı.

(Kaynak:http://irenebrination.typepad.com/irenebrination_notes_on_a/2015/10/hannah-ryggen-weaving-the-world.html, Erişim Tarihi; 01.02.2017)

Faşizme karşı duran bir diğer sanatçı olan HannahRyggen'deyaşadığı dönemde katıldığı çeşitli siyasî hareketleri, dokuduğu halıları kadar ilginçtir.Sanatçı klasik kırsal dalgalanmalara da geleneksel mitoloji objelerini seçmek yerine, toplumsal trajedilere odaklanır.

İkinci dünya savaşında Almanya'nın Norveç'i işgalini ya da İspanya sivil savaşını yakından takip eder ve Avrupa'da ki faşizmin yükselişini çeker. Onun çalışmaları faşizme direniştir. Eşiyle birlikte taşındığı Norveç'te, 1970

yılında hayatını kaybedene kadar bir çiftlikte yaşayan sanatçının “Etiopia(ethiopia)” isimli çalışması, 1937 yılında Picasso’nun faşizme karşı duran Guernica’sı ile aynı sergide, Paris Expo’da sergilenir. Bu tarihi notu düşen

Documenta temsilcilerinden Marta Kuzma, Ryggen’in bu eserinde Mussolini’nin Etiyopya’ya saldırısını konu edindiğini belirtir

2.BÖLÜM

TOPLUMSAL DİRENİŞ

Ütopyaların daha da hayalî bir hâl aldığı, dünya içerisinde kurulabilecek olan başka dünyaya olan inancın körleştirildiği, savaşın, ölümün yaşamın hep merkezinde olduğu, güncel siyasetin içerisinde kaybolup gittiğimiz şu kısa hayatta elbette ki insanlar çıkarlar uğruna kullanılmak istemezler. Tarihte ve hala bugün bile halkların liderler karşısında etkisiz olmaları rahatsız edici bir durumdur. Mesela Çavuşesku'nun Romanya'sında gösteriş uğruna yapılan bir sarayın yüzlerce insanın kaderini etkilemesi gibi. Veya Marilenada'daki yaşamın insanların kaderindeki rolü gibi.

Resim 8: Merve Balcı, "Olumsuzluğun Olumluluğu 2", Kavramsal Çalışma, 2017

20. yüzyılın son yarısından itibaren Romanya Cumhurbaşkanı olan Romen politikacı Nikolay Çavuşesku halkını sadece kendi çıkarları uğruna kullanan liderdir. Çavuşesku da üstünlük kurmak için her diktatör gibi en bilinen yolu uygulamış. Malın mülkünü halkı dışarıda bırakarak marjinalleştirdiği bir aşırılık dünyasındaki nesnelere tarafından kendi hayatlarından kovulduğunuz bir yer, burası Çavuşesku'nun Romanya'sı, eksiklik ve yokluktan ibaret. Patrick McGuinness, "Son Yüz Gün" adlı kitabında bu eksiklik ve yokluklardan şöyle bahseder;

“Manzara sanki uzaydan gelen bir şeyindünyaya çarpıp şehrindekinliklerine gömüldüğü bir yeri andırır ama aniden inşa edilmeye başlanıp sonra aniden terk edilen binalarla dolu bu şehirde bu olağan birmanzara,geçici ama kendisini ifade etmesi için yüzlerce vinç, kepçe ve buldozer, on binlerce işçi ve tonlarca çimento gerektiren bir kaprisle yapılmıştı. Bir yıl öncesinde alınan haritada var olan yerlerin yıkılıp yok edilmiş olması, Çavuşesku'nun mimari soykırımını sadece Bükreş'tedeğil, Romanya'nın her yerinde, antik köyler ve dümdüz edilmiş eski şehirlerde yarattığı yıkımlardır. Ve şöyle devam eder,Politbüro üyelerine caddeler boyu sanat estetiğine sahip çok güzel evler yaptırmış.Kendisi için ayrı, eşi Elana için ayrı, 200 bin metrekare kapalı alanı ve 25 bin odası olan saraylar inşa ettirirken vatandaşlar üzerinde vahşet ve ihmal geçerli olmuştur. Onun sarayı için Amerika'daki Pentagon binasından sonra dünyanın en büyük sarayı olduğu söylenmiştir. Bu binada sekiz bin mimar çalışmış. 1,9 milyon metreküp mermer, 900 bin metreküp ahşap kullanılmış. Üç vardiya olmak üzere 20 bin asker işçi olarak çalışmış. Bükreş'in göbeği, 4. AlexandreOdobesco bölgesi, inşaat için tamamen istimlâk edilmiş ve bu bölgedeki halk sokağa atılmıştır.Büyük Romanya hayalinin göstergesi olarak gördüğü parlamento binasında kullanılacak tüm malzemelerin Romanya malı olmasını şart koşmuş, bu nedenle ülkenin her yerinde mermer atölyeleri, cam atölyeleri bu amaca hizmet etmiş,inşaat sırasında bir sürü kişi ölmüş diye ifade eden McGuinnes'insöylediklerine ek olarak, eğer amaç yabancı adamlardan birine Bükreş'i göstermekse polis arabalarından indirilen mallar, ekmek ve sebzeler, insanların çoğunun varlıklarını bile unuttuğu etler, meyveler dükkân vitrinlerine yerleştirilirdi. Ziyaretçiler bunları iyice görebilsin diye arabalar yavaşlardı. Konvoy geçtikten sonra mallar tekrar arabalara yerleştirilerek diplomatik ve partiye ait mağazalara yerleştirilirdi. Eğer konvoyda Çavuşeskular varsa arabalar boşaltılmış yollardan saatte yüz kilometre hızla geçip giderdi. Nikolay ve Elena bekleyen insanları görmekten hoşlanmıyordu; ortamın yokluktan, kıtlığın küçük düşürücü manzarasından temizlenmiş olması gerekiyordu. Arabalardan biri Çavuşesku'nun köpeğine tahsis edilmişti,onun bile iki dublörüvardı; zulmü sadece abesliği ile boy ölçüşebilen bir dünyaya ilişkin, artık kimsenin anlatmaya bile dayanmadığı bir fıkranın son noktasıda buydu.Hükümet kahraman annelere, (en az beş veya altı çocuğu olan) işçilere veya toprağı süren kahraman çiftçilere o kadar çok madalyan ve sertifika dağıtıyordu ki seçkinler asla madalyası olmayanlardı.Cenin tüm toplumun malıdır” diyen başkan her ailenin en az üç çocuğu olması gerektiğini ilan eder. İşyerlerinde alaycı bir şekilde “regl polisi” adı verilen hükümet ajanları kadınları toplar, hamilelik testleri yaparlardı. Eğer bir kadının sürekli bir şekilde hamile kalmadığı tespit edilirse can acıtıcı bir “bekâret vergisi” ödemekzorunda bırakılırdı.Popülâsyonun artması gerekiyor! Beslenmeyecek, iş bulamayacak, rezalet bir

hayat sürececek olsalarda... Doğum kontrolü suç, kürtaj suç, doğum habı kullanmakta, düşük yapmak, kahretsin, o da suç! McGuinness, ÇavuşekuRomanya'sını böyle dile getirir(McGuinness, 2015, s.11-367).”

Okuduğumuz kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, Çavuşesku'nun sonunu getirende onun getirdiği kürtaj yasağı sonucu aşırı üreyen gençler olur. 21 Aralık günü şimdi Devrim Meydanı olarak anılan yerde yüz binden fazla kişinin önünde konuşmakta iken halkın Çavuşesku ve eşinin yüzüne karşı yuhalamaya başlaması dönüm noktasıdır. 22 Aralık günü ülkenin tüm büyük kentleri ayaklanma halindedir. 25 Aralık günü bir askeri mahkeme tarafından yargılanıp ölüme mahkûm edilen Elena ve Nikolay elleri arkadan bağlanıp, bir duvarın önüne konulur. Son anda Nikolay Çavuşesku'nun diz çöküp yalvararak istediği tek şey bir temiz gömlektir. Ama kendisine bu dahi çok görülür, verilmez. Noel gününde bir idam mangası ve bir sürü gönüllü tarafından yüzlerce mermi ile hemen orada infaz edilirler. Kendisine verdiği “Karpatyalı Dahi” ve “Ulu Önder” unvanlarının artık hiçbir hükmü kalmamıştır.

Resim 9: Merve Balcı, “Direniş”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016

Aslında, Nikolay Çavuşesku eğer 23 yıl önce ülkesinde o “kürtaj yasağı” kararını vermemiş olsaydı makûs talihi çok daha farklı olabilirdi. Çünkü o zaman kendisine bu sonu hazırlayan ve onu infaz edenlerin çok büyük bir

kısmı muhtemelen hiç doğmamış olacaktı. Çavuşesku'nun hayali bu büyük eseri tamamlandığı zaman balkon konuşması yapabilmekmiş.

O çok istediği balkon konuşması da 1996 yılında böyle bir konser için gelen Michael Jackson kullanma şansına sahip olmuş, nasıl bir hayat oyunuydu. Halen Romanya Parlamentosu, uluslararası konferans merkezi ve "Romanya Çağdaş Sanat Müzesi" olarak kullanılan bu binadotoplantılar düzenleniyor, sergiler açılıyor, hatta yazın önünde çimlere yayılıp açık hava konserlerini dinlemek mümkün.

Resim 10: Merve Balcı, "Olumsuzluğun Olumluluğu", Kavramsal Çalışma, 2017

Resim 11: Merve Balcı, "Olumsuzluğun Olumluluğu 1", Kavramsal Çalışma, 2017

Fransız devrimi ve Marilenada aşırı baskının, yoksunluğun, yoksulluğun, görmezden gelinmenin yok sayılmanın hak ihlallerine uğramanın ilahi adaleti Fransız devrimini yaratmıştır. Bu tezde pek bilinmeyen mikro bir direniş hikâyesine değineceğiz. Bu Marilenada'nın hikâyesi, küçük bir kasaba düşü olan Marinaleda'nın öyküsü ise 1980'lere uzanır. O dönemde bütün köy toprakları Madrid'li bir zengine aittir. Burada yaşayanların tamamı az bir ücretle çalışarak hayatlarını sürdüren ve bütün işleri yapmalarına rağmen istedikleri hayatı yaşayaman, eski barakalarda, zor şartlarda yaşamaya mahkûm edilen insanlardan oluşmaktadır. Bir çıkış yolu arayan halk, Franco faşist rejiminin

yıkılması sonrasında küçük bir ışığa doğru yönelir. 2700 nüfuslu Marinaleda köyüne önderlik eden Juan Manuel SanchezGordillo'nun "toprak işleyen ve kullananındır" sloganı halka önderlik eder.

Resim 12: Merve Balcı, "Direniş 2", Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016

Bu inanç hem dünyaya kafa tutmak hem de dünyaya örnek olmak gibi bir noktaya taşır. Burada önemli olan başka bir ayrıntı ise toprak mücadelesinin aynı zamanda otoriteye karşı bir özgürlük mücadelesine dönüşmesidir. Yoksulluk ve işsizlik karşısında göç etme yerine mücadele etmeyi tercih eden köylülerin AlbaDüşesi'nin topraklarını işgal etmesiyle başlayan süreç, Gordillo'nun önderliğinde otoriteye karşılık, yardımlaşma ve dayanışmayla somutlaşan bir köy yaratır.

Marinaledalılar on yıl boyunca hem de ara vermeden havaalanlarını, tren istasyonlarını, hükümet binalarını, çiftlikleri ve sarayları işgal edip açlık grevine giderler. Bu eylemlerinden dolayı dövülür, tutuklanılır, yolları kapatılır. Pes etmeden yürüyüşler, tekrarlanan açlık grevleri ve ıstıraplarını dindirmek için sayısız eylem yaparlar. Hükümet İnfantado Dükü'ne ait 1200 hektarlık araziye onlara verdikten sonra yaşadıkları dünyayı yeniden inşa ederler ve topraklarını kendileri için vazgeçilmez bir şey haline getirirler. Toprağı birlikte işlerken büyük ölçüde kapitalizmin dışında bir köy ve dünya oluştururlar. Gordillo'nun da söylediği gibi;

Resim 13: Merve Balcı, "Direniş", Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016

"Ütopyalar gerçekleşmesi imkânsız düşler değil, insanların sahip olduğu en asil düşlerdir; mücadeleye gerçeğe dönüştürülebilecek ve dönüştürülmesi gereken düşlerdir der."

3.BÖLÜM

DOĞANIN DÖNÜŞÜMÜ

Yaşayan her canlı varlık, hayatta kalmak için bir yöntem geliştirir. Bu yöntem bazen, örneğin,Spinoza’da olduğu gibi işine dört elle sarılıp, o işten dünyayı değiştirecek bir bakış açısı geliştirmesi gibi...

Resim 14: VandyRattana, “BombPonds”,Dijital C-Print, 90x111, 2009

Kaynak: <https://www.guggenheim.org/map-artist/vandy-rattana>

Doğa da tıpkı insanlar gibi, aldığı yaralardan, uğradığı tahribatlardan öyle tuhaf biçimlerde kurtulur ki şaşkınlık içinde doğanın bu mücadelesine hayranlıkla baka kalırız. Örneğin Kamboçya’da oluşan bomba gölleri gibi... İlk bakışta sıradan birer göl gibi görünen bu göller, aslında travma ve trajedilerle dolu bir belleğin belgesi gibidirler. 1964 ve 1975 yılları arasında Kamboçya’ya Amerikan askerleri tarafından 2.756.941 ton ağırlığında bomba atılır. Bu gerçek 2000 yılına kadar gizli tutulur. Bill Clinton Vietnam’a seyahat ettiğinde,eski adıyla İndachina olan şimdiki Kamboçya’nın hangi boyutta bombalar ile tahrip edildiğini Vietnam hükümetine bildirir. Kamuya açıklanan bu bilgilerden daha fazlasını arayan sanatçı VandyRattana, Vietnam savaşında Kamboçya’nın en çok bombalanan yerlerini ziyaret eder. Bu ziyaretinde VandyRattana, savaşa tanıklık eden insanların fiziksel ve psikolojik

olarak aldıkları darbeler üzerinde incelemeler yapar. Bombaların oluşturduğu kraterlerin onların Khmer dilinde “bomba gölleri” olarak adlandırıldığını keşfeder. VandyRattana, burdan aldığı bilgilerden bir dizi sessiz arazi fotoğrafı, bir belgesel ve bir video oluşturur. Rattana'nın bu çalışmaları, insanların ve doğanın kırılğanlığını ve aynı oranda iyileşme gücünün ne kadar mucizevi olduğunu düşündürür. Sanki hem doğa, hem de insanlar sessizlik içinde kendi kendilerini iyileştirmiş ve daha güzel bir varlığa dönüştürmüşlerdir. (Documenta13. 2012, s. 128).

Resim 15: Merve Balci, “Bir Tavır Biçimi”, Dijital Fotoğraf, Değişebilir Boyut, 2016

Benzer bir örneği fotoğraf sanatçısı TangYuhong'un çarpıcı karelerinde görebiliriz. Sanatçı bizi Çin'in terk edilmiş bir balıkçı köyüne doğru sıra dışı bir yolculuğa çıkarır. Zamana yenik düşen insan yapıları, zaman içerisinde bir şekilde yok olmak ya da yıkılmakla yüz yüze kalırlar. Oysa doğa her zaman bir yolunu bularak hep canlı kalabilmeyi, dünyayı hep yeniden sarıp sarmalamayı başarır. İnsan yapımı evler doğa tarafından yeniden ele geçirilir. TangYuhong'ın fotoğrafları, terk edilmiş fakat halen ayakta kalan bu köyün doğa tarafından nasıl istila edildiğini gösterir! Söz konusu köy, Gouqi Adası'nda

Resim 16: Fotograf: TangYuhong, "Balıkçı Kasabası", Dijital Fotoğraf, 2007

Kaynak: <http://bonpurloryan.com/2015/06/11/doganin-geri-cagirdigi-balikci-koyu/>

yer alır. Çin'in en büyük balıkçılık merkezi olan Zhoushan bölgesinde yaşayanlar yüzyıllardır geçimlerini bu yolla sağlamaktadırlar. Son yıllarda diğer endüstrilerin de gelişmesiyle Zhoushan'ın ekonomisinin dayanakları da giderek çeşitlilik göstermeye başlar. Gemi inşaatı ve onarımı, nakliye, hafif sanayi, turizm ve hizmet sektörü yerel ekonomik üretime en önemli katkıları yapan iş alanları haline gelir. Bunun bir sonucu olarak da birçok balıkçı köyü terk edilir (Bon PurLoryan, 2016, s.1).

Resim 17: Michiel Van Balen, "Kasabadan Görüntü", Dijital Fotoğraf, 2005

Kaynak: <http://www.lovethepics.com/2011/03/devoured-by-the-desert-creepy-kolmanskop-ghost>

Kolmanskop, Namibya'nın güneyinde, Lderitz Limanı'na birkaç kilometre uzaklıkta bulunan bir kenttir. 1908'de Lderitz'in elmas arayıcılarının akınına uğraması, Namibya çöllerinin zengin olma hayali kuran binlerce kişiyle dolmasına neden olur. Sadece ikiyıl içinde çölün ortasında bir kent gelişir. Elektrik santrali, okulu, hastanesi, özel konut siteleri, spor, balo ve tiyatro salonları, fabrikaları, Lderitz'e demiryolu bağlantısı ve hatta bir kumarhanesi olan Kolmanskop, Birinci Dünya Savaşı'dan sonra düşen elmas talebi, kuruluş nedeni ortadan kalkan kentin sonunu getirir.

1950'li yıllarda tamamen terkedilen Kolmanskop'ta kumullar bir süre sonra zaten kendilerine ait olanı geri almaya başlar. Metal konstrüksiyonlar çürür, evler çker, bahçe ve sokaklar kumun altına gömülür. Kalıntıları hala ayakta duran binalarıyla teatral bir görüntüye bürünen Kolmanskop, Şimdi hayalet bir kenttir .

SONUÇ

İnsanlık tarihi acı, baskı, tahakküm ve sömürüyle doludur. Bir otorite tarafından yıpratılan bir toplum, bir toplum tarafından yıpratılan bir birey, insanlar tarafından tahribe uğratılan doğa ve hayvan hiyerarşisi, bu hiyerarşide ezip yok etme pahasına işleyen dünya düzenine karşı, kavramların deneyimleri yuvarladığı, çiğnediği, acıların “modasının geçtiği”, toplumun ise adalet değil sadece kendini merkeze koyması ne gariptir. Bu işleyişi içinde bir kez işkenceye uğramış olanın dünyaya bir daha güven duyması güç görünmektedir.

Toplumsal çatışmanın ve iktidar mekanizmasının gündelik hayattaki yansımalarını görmek her zaman ilginçtir. Bir bakıyoruz ki devleti mümkün kılan iktidar pratikleri gündelik hayatın bizatihi içinde. Toplum düzenini bozacak en ufak şeyde bile ne denli şiddete yatkın olduğumuzu, aslında bir türlü erişkinliğe ulaşamamış, belki de uzun süre daha ulaşamayacak oluşumuzu bize hatırlatıyor. Mesela bugünlerde Suriyeli mülteci ve sığınmacıları ucuz iş gücü olarak gören iş yeri sahipleri veya onlara “öteki” muamelesi yapan insanlar her yeri kuşatmış durumda. Bunun da bir çeşit iktidar pratiği olduğunu söyleyemez miyiz?

İnsanların etnik, cinsel, dinsel kimliklerinden ötürü zulme uğradıkları her çağda, bu kimliklerden özgürleşmesinin imkânı var mıdır? Yıkıma uğramış insan, doğa ve yaşamın farklı alanları yeniden hayatta yer bulabilme şansına sahip midir?

Tamda bu soruları sorarken felsefe sözlüğünde de geçen Spinoza'nın felsefeye kazandırdığı “conatus” kelimesi hatırlanmaya değer olamaz mı? Conatus, insanın tüm gücünü kullanarak gösterdiği gayrettir. Yani bir şeyin kendi varlığını korumak ve sürdürmek adına giriştiği çabadır. Bu amaca var gücüyle doğal ya da etkin eğilimdir. Spinoza'nın vurguladığı biçimiyle bu “çaba”, her sonlu varlığın, her “canlı”nın doğasında bulunan bir şeydir.

Resim 18: Merve Balcı, "Olumsuzluğun Olumluluğu 2", Kâğıt Üzerine Karışık Teknik, 100x70cm, 2017

Gündelik hayat pratiklerinden, tarihten, felsefeden, edebiyattan ve doğanın işleyişinden edinilen bilgi ve deneyimlerle oluşturulan sanatsal bakış açısı bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak söyleyebiliriz ki; bu tez sürecinde edinilen deneyim her şeye rağmen umutlu olmaktır. Tüm olumsuzluklara rağmen evrilmeyi, dönüşümü, irade ve inançla beraber birçok durumun üstesinden gelebilmek yaşamın en kuvvetli hissidir. Kendi içerisinde uyumsuzlıklardan etkilenen bilim, sanat ve doğanın ve bunlar çerçevesinde etkilenen canlıların ve insanların itibarlarının ve haklarının tarih içinde teslim edilmesi bir şiirsel adalettir.

KAYNAKÇA

AMERY, J.(2013). *Suç ve Kefaretin Ötesinde*. (C.Ener, Çev.). Metis Yayınları

BALANUYE, Ç. (2012). *Spinoza: Bir Hakikat İfadesi*. Say Yayınları

BON PUR LORYAN. (2016). *Doğanın "Geri Çağırıldığı" Balıkçı Köyü*.

Erişim Tarihi:31.10.2016

<http://bonpurloryan.com/2015.06.11/doganin-geri-caqirdigi-balikci-koyu/>

ÇİORAN, E.M. (2015). *Var Olma Eğilimi*. (K. Sarıloğlu, Çev), İstanbul: Metis Yayıncılık

Documenta 13. (2012). *TheGuidebook*. Germany: HATJECANTS Publishing

D.YALOM, I. (2013). *Spinoza Problemi, Nazi Subayının Paradoksu*.(A. Ergenç. Çev.). İstanbul; Kabalıcı Yayıncılık.

FREUD, S. (2015). *Kitle Psikolojisi*, (K. Şipal, Çev.) İstanbul: Say Yayınları

FRANK, V. (2003). *Suudi Arabistan Bıçak Sırtındaki Kırallık*.NationalGeographic, Türkiye

GOLDMAN, E. (2004). *Emperyalizm, Yeni Emperyalizm, İmparatorluk* (E.Canaslan, Çev.)

GILBERT, G. (1947). *NurembergDiary*, New York: Farrar, StrausandCompany.

NADLER, S. (2016). *WhySpinozaStillMatters*, Erişim Tarihi: 04.12.2016

<http://www.dusunbil.com/spinoza-neden-hala-onemli/>

MCGUINNES, P. (2015). *Son Yüz Gün*, İstanbul: Habitus Yayıncılık, (F.N. Öztürk, Çev.).

TANER, G. (2016). *Marilenadaİspanya*. Erişim Tarihi: 12.10.2016

<http://www.bilgiustam.com/marinaleda-ıspanya/Köyü>

WALKER, A. WALKER, C.(1997). *Britain Divided: TheGrowth of SocialExclusionin the 1980s and 1990s*,London, Child Poverty Action Group

Şiirsel Adalet

Yazar Merve Balcı

DOSYA	MERVE_TEZ_INTIAL_RAPORU.DOCX (3.35M)		
GÖNDERİLDİĞİ ZAMAN	22-HAZ-2017 03:35PM	KELİME SAYISI	4623
GÖNDERİM NUMARASI	826831785	KARAKTER SAYISI	31381

Şiirsel Adalet

ORIJINALLIK RAPORU

% **31**

BENZERLIK ENDEKSI

% **31**

İNTERNET
KAYNAKLARI

% **2**

YAYINLAR

% **7**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1

www.metiskitap.com

İnternet Kaynağı

% **7**

2

felsefirar.com

İnternet Kaynağı

% **5**

3

www.turandursun.com

İnternet Kaynağı

% **4**

4

Submitted to TechKnowledge Turkey

Öğrenci Ödevi

% **3**

5

www.arkitera.com

İnternet Kaynağı

% **2**

6

gezginkafasi.blogspot.com

İnternet Kaynağı

% **2**

7

bonpurloryan.com

İnternet Kaynağı

% **2**

8

www.jarudiyar.com

İnternet Kaynağı

% **1**

9

tr.fgulen.com

İnternet Kaynağı

% **1**

www.bilgiustam.com

10

İnternet Kaynağı

%1

11

Submitted to Leiden University

Öğrenci Ödevi

%1

12

www.otonomyayincilik.com

İnternet Kaynağı

%1

13

dusunbil.com

İnternet Kaynağı

%1

14

katalog.hacettepe.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%1

15

www.acarindex.com

İnternet Kaynağı

<%1

16

dunyalilar.org

İnternet Kaynağı

<%1

17

www.akadgeriatri.org

İnternet Kaynağı

<%1

18

zaigar.info

İnternet Kaynağı

<%1

19

Submitted to Middle East Technical
University

Öğrenci Ödevi

<%1

20

lawrenceburke.org

İnternet Kaynağı

<%1

ALINTILARI ÇIKART KAPAT

BIBLIYOGRAFYAYI
ÇIKART KAPAT

EŞLEŞMELERİ ÇIKAR KAPAT

